

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)
14 päivänä lokakuuta 2004*

Asiassa C-336/02,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä,

jonka on esittänyt Landgericht Düsseldorf (Saksa) 8.8.2002 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 23.9.2002, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Saatgut-Treuhandverwaltungsgesellschaft mbH

vastaan

Brangewitz GmbH,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann sekä tuomarit A. Rosas, R. Silva de Lapuerta, K. Lenaerts ja S. von Bahr (esittelevä tuomari),

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Múgica Arzamendi,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 8.1.2004 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Saatgut-Treuhandverwaltungsgesellschaft mbH, edustajanaan Rechtsanwalt K. von Gierke,

- Brangewitz GmbH, edustajanaan Rechtsanwalt M. Miersch, avustajinaan Patentanwalt R. Wilhems ja Rechtsanwalt M. Timmermann,

- Saksan hallitus, asiamiehinään W.-D. Plessing ja A. Tiemann,

- Alankomaiden hallitus, asiamiehenään S. Terstal,

- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään G. Braun, avustajanaan Rechtsanwalt R. Bierwagen,

kuultuaan julkisasiamiehen 17.2.2004 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista 27 päivänä heinäkuuta 1994 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2100/94 (EYVL L 227, s. 1) 14 artiklan 3 kohdan kuudennen luetelmakohdan ja yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdassa säädetyn maataloutta koskevan vapautuksen soveltamista koskevista säännöistä 24 päivänä heinäkuuta 1995 annetun komission asetuksen (EY) N:o 1768/95 (EYVL L 173, s. 14) 9 artiklan tulkintaa.

- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa kantajana on Saatgut-Treuhandverwaltungsgesellschaft mbH (jäljempänä STV) ja vastaajana Brangewitz GmbH (jäljempänä Brangewitz) ja joka koskee niitä tietoja, joita viimeksi mainittu on lisäysaineiston kunnostajana velvollinen toimittamaan pyynnöstä STV:lle niistä toimista, joita se on suorittanut asetuksella N:o 2100/94 ja/tai kansallisella lainsäädännöllä suojattujen lajikkeiden korjatuille tuotteille.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

- 3 Asetuksen N:o 2100/94 1 artiklasta ilmenee, että asetuksella on otettu käyttöön kasvilajikkeiden suojaamista koskeva yhteisön järjestelmä, joka on yhteisön teollisoikeuksien suojaamisen ainoa ja yksinomainen muoto kasvilajikkeiden osalta.
- 4 Mainitun asetuksen 11 artiklan 1 kohdan nojalla henkilö, jota nimitetään "jalostajaksi" ja joka on oikeutettu yhteisön kasvinjalostajanoikeuteen, on se, "joka on jalostanut tai löytänyt ja kehittänyt lajikkeen, tai henkilö, jolla on hänen oikeutensa".
- 5 Asetuksen N:o 2100/94 13 artiklan 1 ja 2 kohta kuuluvat seuraavasti:

"1. Kasvinjalostajanoikeudet antavat omistajalleen tai omistajilleen, jäljempänä 'omistaja', oikeuden toteuttaa 2 kohdassa luetellut toimet.

2. Rajoittamatta 15 ja 16 artiklan soveltamista, seuraavat toimet edellyttävät suojatun lajikkeen lajikeosien ja korjatun aineiston, jäljempänä 'aineisto', osalta omistajan lupaa:

- a) tuotanto tai lisäys (monistus),

- b) pakkaaminen lisäystaroituksiin,

- c) myyntiin tarjoaminen,

- d) myynti tai muu kaupan pitämisen muoto,

- e) vienti yhteisöstä,

- f) tuonti yhteisöön,

- g) hallussa pitäminen a–f kohdassa mainittuihin tarkoituksiin.

Omistaja voi asettaa luvalleen ehtoja ja rajoituksia.”

- 6 Asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 1 kohdassa säädetään kuitenkin seuraavaa:

”Sen estämättä mitä 13 artiklan 2 kohdassa säädetään, ja maataloustuotannon suojelemiseksi maanviljelijöillä on lupa käyttää lisäystaroituksiin avomaalla omalla tilallaan korjattua tuotetta, jonka he ovat saaneet istuttamalla omalle tilalleen

sellaisen lajikkeen, muun kuin hybridilajikkeen tai synteettisen lajikkeen, lisäysaineistoa, jolla on yhteisön kasvinjalostajanoikeudet.”

7 Tämän saman asetuksen 14 artiklan 2 kohdassa täsmennetään, että tätä lupaa, jota yleisesti kutsutaan ”maanviljelijöiden erioikeudeksi”, sovelletaan ainoastaan siinä lueteltuihin viljelykasvilajeihin. Nämä lajit on jaettu neljään ryhmään, toisin sanoen rehuksveihin, viljoihin, perunaan ja öljy- ja kuitukasveihin.

8 Asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan mukaan ”1 kohdassa säädetyn poikkeuksen mahdollistavat sekä jalostajan ja viljelijän lailliset edut turvaavat edellytykset vahvistetaan ennen tämän asetuksen voimaantuloa 114 artiklassa tarkoitettuun soveltamista koskevin säännöin” tietyin edellytyksiin. Näihin edellytyksiin kuuluvat se, että viljelijän tilan koolle ei ole määrällisiä rajoituksia; se, että viljelijä itse voi kunnostaa tai kunnostuttaa palvelujen tuottajalla korjattua tuotetta viljelyä varten; se, että muilla viljelijöillä kuin pienviljelijöillä on velvollisuus maksaa omistajalle kohtuullinen palkkio, jonka on oltava selvästi pienempi kuin samalla alueella saman lajikkeen lisäysaineiston luvanvaraisen tuotannon osalta perittävä summa, ja se, että vastuu 14 artiklan soveltamisen valvonnasta kuuluu yksinomaan omistajille.

9 Asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan kuudennessa luetelmakohdassa säädetään myös viljelijöiden ja lisäysaineiston kunnostajien velvollisuudesta antaa tietoja seuraavasti:

”Viljelijät ja [lisäysaineiston kunnostajat] toimittavat pyydettyä omistajille kaiken asiaankuuluvan tiedon; myös maataloustuotantoa valvovat viranomaiset voivat

toimittaa kaiken asiaankuuluvan tiedon, jos nämä tiedot on saatu heidän tehtäviensä tavanomaisen harjoittamisen yhteydessä ilman veloituksia tai lisäkustannuksia. Nämä säännökset eivät vaikuta henkilötietojen osalta yhteisön eivätkä kansalliseen lainsäädäntöön yksilöiden suojasta henkilötietojen käsittelyn ja vapaan liikkeen osalta.”*

- 10 Asetuksen N:o 2100/94 17. ja 18. perustelukappaleesta ilmenee, että ”kasvilajikkeiden suojaamiseen yhteisön tasolla liittyvien oikeuksien käyttäminen edellyttää rajoitusten asettamista säännöksin, jotka annetaan yleisen edun vuoksi”, että ”tämä merkitsee maataloustuotannon suojaamista” ja että ”maanviljelijällä on sen vuoksi oltava lupa käyttää tiettyjä yksityiskohtaisia sääntöjä noudattaen korjaamiaan tuotteita lisäystarkoituksiin”.
- 11 Asetuksessa N:o 1768/95 vahvistetaan sen 1 artiklan mukaan asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 1 kohdassa säädetyn poikkeuksen mahdollistavia edellytyksiä koskevat soveltamissäännöt.
- 12 Kyseisen asetuksen 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Sekä omistajan, joka edustaa jalostajaa, että viljelijän on sovellettava 1 artiklassa tarkoitettuja edellytyksiä siten, että molempien lailliset edut turvataan.

2. Laillisia etuja ei katsota turvatuiksi jos yhteen tai useampaan näistä eduista kohdistuu haitallisia vaikutuksia, koska ei oteta huomioon tarvetta ylläpitää järkevää

* — Lainausta on korjattu yhteisöjen tuomioistuimessa, koska asetuksen suomenkielinen versio on epätarkka.

tasapainoa niiden kaikkien välillä tai suhteellisuuden tarvetta asiaankuuluvan edellytyksen syyn ja sen soveltamisen tosiasiallisen vaikutuksen välillä.”

- 13 Asetuksen N:o 1768/95 9 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Asiaankuuluvista yksityiskohtaisista tiedoista, jotka [lisäysaineiston kunnostajan] on toimitettava omistajalle perusasetuksen 14 artiklan 3 kohdan kuudennen luetelmakohdan mukaisesti, voidaan tehdä sopimus omistajan ja kyseisen [lisäysaineiston kunnostajan] välillä.

2. Jos tällaista sopimusta ei ole tehty tai sellaista ei sovelleta, [lisäysaineiston kunnostajan] on toimitettava omistajalle tämän pyynnöstä selvitys asiaankuuluvista tiedoista, sanotun kuitenkin rajoittamatta yhteisön muussa lainsäädännössä esitettyjen tietoa koskevien vaatimusten soveltamista. Seuraavat seikat katsotaan asiaankuuluviksi:

- a) [lisäysaineiston kunnostajan] nimi, kotipaikka ja liiketoiminnallinen nimi ja osoite,
- b) tiedot siitä, onko [lisäysaineiston kunnostaja] suorittanut omistajan yhteen tai useampaan lajikkeeseen kuuluvan korjatun tuotteen [kunno]stamista istutusta varten, missä lajike tai lajikkeet ilmoitettiin tai mitä kautta [lisäysaineiston kunnostaja] oli saanut niistä tietoja,

- c) jos [lisäysaineiston kunnostaja] on suorittanut tällaista palvelua, niiden kyseiseen tai kyseisiin lajikkeisiin kuuluvien korjattujen tuotteiden määrä, jotka [lisäysaineiston kunnostaja] on [kunnos]tanut istutusta varten sekä [kunno]stuksessa saatava kokonaismäärä,
- d) c alakohdassa tarkoitetun [kunno]stuksen päivämäärä ja paikat, ja
- e) sen henkilön tai niiden henkilöiden nimet ja osoitteet, joille c alakohdassa tarkoitettu [kunno]stus on suoritettu ja niihin liittyvät määrät.”*

Kansallinen lainsäädäntö

- ¹⁴ Vuoden 1985 Sortenschutzgesetzin (laki kasvinjalostajanoikeuksien suojaamisesta, sellaisena kuin se on 25.7.1997 muutetussa versiossaan; BGBl. 1997 I, s. 3165) 10 a §:n 6 momentissa, jossa määritellään Saksan lainsäädännössä suojattuihin kasvinjalostajanoikeuksiin liittyvät tietojenantovelvollisuudet, säädetään seuraavaa:

”Viljelijät, jotka käyttävät mahdollisuutta korjatun tuotteen istuttamiseen, sekä heidän valtuuttamansa lisäysaineiston kunnostajat ovat velvollisia toimittamaan tietoja kasvinjalostajanoikeuksien omistajille istuttamisen laajuudesta.”

* — Lainausta on korjattu yhteisöjen tuomioistuimessa, koska asetuksen suomenkielinen versio on epätarkka.

Kansallisessa tuomioistuimessa vireillä oleva riita ja ennakkoratkaisukysymykset

- 15 Kansallinen tuomioistuin ilmoittaa, että STV on kasvinjalostajanoikeuksien omistajien järjestö.
- 16 STV on osoittanut Brangewitzille viljelyvuosia 1997/1998–1999/2000 koskevia tietojensaantipyynnöitä, jotka koskevat kunnostustoimia, joita Brangewitz on suorittanut lisäysaineiston kunnostamista varten noin 500 lajikkeen, joista osa on suojeltu asetuksella N:o 2100/94 ja loput kansallisella lainsäädännöllä, korjatuille tuotteille.
- 17 Koska STV ei saanut pyytämäänsä tietoja, se nosti Brangewitzia vastaan kanteen Landgericht Düsseldorfissa.
- 18 Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevasta päätöksestä ilmenee, että STV on esittänyt kanteensa tueksi suuren määrän Brangewitzin asiakkaiden tekemiä korjatun tuotteen viljelyilmoituksia sekä Brangewitzin vahvistamia ”laskuja” ja ”toimitusasiakirjoja”. Laskuissa on laskutettu puhdistamisesta, lajittelusta ja peittämisestä kunkin mainitun viljalajikkeen määrrien perusteella. Laskut sisältävät myös osittain käytettyjä kasvinjalostajanoikeuksia koskevia tietoja.
- 19 Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen mukaan STV väittää, että näistä korjattujen tuotteiden viljelyilmoituksista, laskuista ja toimitusasiakirjoista ilmenee, että Brangewitz on suorittanut korjatun tuotteen myöhempään viljelyyn tarkoitettujen siementen kunnostustoimia vähintään 71 lajikkeen osalta, joiden osalta kasvinjalostajanoikeuden haltijalle tai eksklusiivisen lisenssin haltijalle, jotka

ovat antaneet STV:n tehtäväksi oikeuksiensa turvaamisen, on myönnetty suoja. Tästä seuraa, että Brangewitzilla olisi velvollisuus antaa tietoja korjatun sadon siemenille niiden viljelyä varten suorittamistaan kunnostustoimista.

- 20 Brangewitz väittää, että STV:llä ei ole yleistä tietojensaantioikeutta.
- 21 Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin toteaa, että STV:n väitteistä tosin ilmenee, että Brangewitz on viljelyvuosina 1997/1998–1999/2000 suorittanut kunnostustoimia vähintään 71 suojatun viljelylajikkeen osalta. Näiden väitteiden perusteella ei kuitenkaan voida päätellä, että Brangewitz olisi kunnostanut kaikkia niitä suojattuja lajikkeita, joista kantaja on pyytänyt tietoja.
- 22 Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen mukaan STV kuitenkin väittää, ettei asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan kuudennen luettelukohtaan ja asetuksen N:o 1768/95 9 artiklan nojalla ole välttämätöntä, että sen väitteistä kävisi ilmi, että Brangewitz on kunnostanut kaikkia niitä suojattuja lajikkeita, joita koskevia tietoja on pyydetty.
- 23 Tältä osin kansallinen tuomioistuin tiedustelea viitaten julkisasiamies Ruiz-Jarabo Colomerin asiassa C-305/00, Schulin (tuomio 10.4.2003, Kok. 2003, s. I-3525), esittämään ratkaisuehdotukseen, pitäisikö kunnostajaa pitää tietojen antamiseen velvollisena vain, jos on olemassa viitteitä siitä, että se on kunnostanut kyseessä olevia suojattuja lajikkeita.

24 Toisaalta, jos ainoastaan lisäysaineiston kunnostajat, jotka ovat kunnostaneet suojatun lajikkeen lisäysaineistoa, ovat velvollisia antamaan tietoja omistajalle tämän lajikkeen korjatun tuotteen kunnostamisesta sen viljelyä varten, ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin kysyy, ulottuuko tämä velvollisuus antaa tietoja kaikkiin viljelijöihin, joille kunnostaja on suorittanut kyseisen lajikkeen kunnostustoimia, eikä ainoastaan viljelijöihin, jotka ovat omistajan tiedossa ja joiden osalta se on osoittanut, että ne ovat kunnostuttaneet suojatun lajikkeen lisäysaineistoa kunnostajalla.

25 Landgericht Düsseldorf on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan kuudetta luettelakohtaa yhdessä asetuksen N:o 1768/95 9 artiklan kanssa tulkittava siten, että asetuksen N:o 2100/94 mukaan suojatun lajikkeen kasvinjalostajanoikeuden omistaja saa vaatia lisäysaineiston kunnostamispalvelujen tarjoajalta edellä mainituissa säännöksissä yksilöidyt tiedot siitä riippumatta, onko olemassa mitään viitteitä siitä, että kyseinen kunnostaja on kunnostanut kyseisen suojatun lajikkeen lisäysaineistoa?

2) Siltä varalta, että ensimmäisessä kysymyksessä olevan tosiseikaston osalta olisi todettava olevan tällaisia viitteitä: Onko lisäysaineiston kunnostamispalveluiden tarjoajan annettava asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan kuudennen luettelakohdan ja asetuksen N:o 1768/95 9 artiklan nojalla tietoja kaikista viljelijöistä, joille se on suorittanut kyseisen suojatun lajikkeen osalta lisäysaineiston kunnostamispalveluita, vai ainoastaan niistä viljelijöistä, joiden osalta kasvinjalostajanoikeuden omistajalla on viitteitä siitä, että tällaisia palveluja on suoritettu?"

Ensimmäinen kysymys

- 26 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee pääasiallisesti, onko asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan kuudetta luetelmakohtaa ja asetuksen N:o 1768/95 9 artiklaa tulkittava niin, että yhteisön tasolla suojatun lajikkeen kasvinjalostajanoikeuden omistaja voi vaatia lisäysaineiston kunnostajalta kyseisissä säännöksissä yksilöidyt tiedot, jos hänellä ei ole mitään viitteitä siitä, että kunnostaja on suorittanut tai aikoo suorittaa tällaisia toimia kyseisen suojatun lajikkeen korjatulle tuotteelle, jonka viljelijät ovat saaneet istuttamalla sellaisen omistajalle kuuluvan lajikkeen, muun kuin hybridilajikkeen tai synteettiseen lajikkeen, lisäysaineistoa, jolla on kasvinjalostajanoikeudet ja joka kuuluu johonkin asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 2 kohdassa lueteltujen lajikkeiden ryhmään.

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

- 27 STV ja Saksan hallitus väittävät, että omistajilla on lisäysaineiston kunnostajiin nähden laajennettu tietojensaantioikeus heille kuuluvien kasvilajikkeiden osalta. Tämän väitteensä tueksi ne vetoavat asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan kuudennen luetelmakohdan ja asetuksen N:o 1768/95 9 artiklan sanamuotoon ja rakenteeseen sekä niiden kohteeseen ja tavoitteeseen sekä suhteellisuusperiaatteen.
- 28 STV:n ja Saksan hallituksen mukaan asetusten N:o 2100/94 ja N:o 1768/95 sanamuodosta ja rakenteesta ilmenee, että lisäysaineiston kunnostajalla on velvollisuus toimittaa tietoja korjatun tuotteen siementen kunnostamisesta istuttamistarkoituksiin sillä ainoalla edellytyksellä, että omistaja pyytää siltä niitä.

29 STV väittää kyseessä olevien säännösten tulkinnasta, että lisäysaineiston kunnostajan tietojenantovelvollisuuden tavoitteena on viljelijöiden antamien tietojen valvonta. Jos omistajien oikeus saada tietoja lisäysaineiston kunnostajalta koskisi vain niitä viljelijöitä, jotka ovat hankkineet lisäysaineistoa, ei olisi mahdollista valvoa viljelijää, joka ei ilmoita, onko hän istuttanut korjattua tuotetta vai onko hän antanut kunnostaa korjatusta tuotteesta saatuja siemeniä, eikä ehkä sitä, missä yrityksessä.

30 Saksan hallitus toteaa kyseessä olevien säännösten tavoitteesta, että omistajan oikeus saada tietoja lisäysaineiston kunnostajalta ei ole korvauksen saamista koskevan oikeuden liitännäinen oikeus, vaan yksi ainoa oikeudellinen alkuperäinen suhde kyseisten omistajien ja näiden palvelujen suorittajien välillä. Jos tämän omistajan tietojensaantioikeuden katsottaisiin riippuvan todisteista, joita sen olisi esitettävä sille kuuluvien suojattujen kasvilajikkeiden konkreettisten kunnostustoimien suorittamisesta, kyseisen oikeuden ainoana tavoitteena olisi vahvistaa jo tiedossa olevat tiedot eikä se olisi erillinen oikeus saada tietoja lisäysaineiston kunnostajalta.

31 STV huomauttaa suhteellisuusperiaatteen osalta, että koska asetuksella N:o 2100/94 annetaan mahdollisuus kunnostaa ilman lupaa suojeltujen lajikkeiden viljelyllä saadusta sadosta saatuja siemeniä, lisäysaineiden kunnostajien tarjoamat palvelut ovat voittoa tavoittelevaa toimintaa, josta voidaan saada huomattavia etuuksia. Tietojen pyytäminen ei aiheuta erityisiä kustannuksia eikä suhteettomia kuluja palvelujen tarjoajille. Sitä vastoin omistajat ovat sen mukaan paljon heikommassa asemassa, sillä ne eivät voi jatkaa toimintaansa, koska ne eivät saa korvauksia luvuista ja korjatun tuotteen lisäysaineiston viljelemisestä.

32 Brangewitzin mielestä on suhteetonta ottaa huomioon ainoastaan lisäysaineiston kunnostajan ominaisuus. Se katsoo, että näiden palvelujen tarjoajalla on velvollisuus antaa tietoja vain, kun omistaja osoittaa, että sen suojattua lajiketta on kunnostettu

kyseisten palvelujen tarjoajan yrityksessä. Jos olisi toisin, eri omistajat voisivat esittää kaikille lisäysaineiston kunnostajille rajattoman määrän tietojensaantipyynnöitä.

- 33 Alankomaiden hallitus katsoo, että asetuksen N:o 2100/94 taustalla oleva yleinen periaate on tasapainon tavoittelemisen toisaalta viljelijän ja kunnostajan ja toisaalta omistajan legitiimien intressien välillä. Se päättelee tästä, että omistajan täytyisi voida saada tietoja viljelijältä taikka kunnostajalta silloin, kun on olemassa viitteitä, joiden perusteella voidaan ajatella, että suojellun lajikkeen lisäysaineistoa on käytetty tai kunnostettu.
- 34 Komissio toteaa, että lisäysaineiston kunnostajat eivät joudu tekemisiin omistajan kanssa siementen ostajina eivätkä korvauksen suorittajina. Ne harjoittavat kyseisissä asetuksissa tarkoitettua palvelujen tarjoajan toimintaansa ainoastaan suhteessa viljelijöihin. Vastaavasti asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan kuudennessa luetelmakohdassa tarkoitettujen lisäysaineiston kunnostajien ryhmä ei saisi olla laajempi kuin samassa säännöksessä mainittujen viljelijöiden, joille ne suorittavat näitä palveluja.
- 35 Komissio katsoo, että asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan kuudennessa luetelmakohdasta ja asetuksen N:o 1768/95 9 artiklan 2 kohdasta ja erityisesti sen b alakohdasta ilmenee, että tietojen antamiseen ovat velvollisia ainoastaan lisäysaineiston kunnostajat, jotka ovat kunnostaneet suojattuja kasvilajikkeita ja jotka ovat tai voivat olla siitä tietoisia. Näin ollen sen, joka haluaa saada tietoja, on osoitettava, että on olemassa todellisia viitteitä, jotka vahvistavat, että kyseinen palvelujen tarjoaja on suorittanut tällaisia toimia kunnostaakseen suojatun lajikkeen siemeniä.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 36 Aluksi on huomattava, että asetuksen N:o 2100/94 13 artiklan 2 kohdan nojalla vaaditaan yhteisön tasolla suojattujen kasvinjalostajanoikeuksien omistajan suostumus suojatun lajikkeen lajikeosien ja korjatun sadon osalta muun muassa tuotantoon tai lisäykseen (monistus) ja pakkaamiseen lisäystaroituksiin.
- 37 Mainitun asetuksen 14 artiklan säännökset, jotka — kuten asetuksen 17:nneistä ja 18. perustelukappaleesta käy ilmi — on annettu maataloustuotannon suojaamista koskevan yleisen edun vuoksi, ovat poikkeus kyseisestä säännöstä (ks. em. asia Schulin, tuomion 47 kohta).
- 38 Kyseisen 14 artiklan 1 kohdassa annetaan viljelijöille lupa käyttää lisäystaroituksiin avomaalla omalla tilallaan korjattua tuotetta, jonka he ovat saaneet viljelemällä omalla tilallaan sellaisen lajikkeen, muun kuin hybridilajikkeen tai synteettisen lajikkeen, lisäysaineistoa, jolla on yhteisön kasvinjalostajanoikeudet ja joka kuuluu yhteen mainitun 14 artiklan 2 kohdassa luetelluista viljelykasvilajeista (jäljempänä erioikeuslajike).
- 39 Asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdassa täsmennetään, että kyseisen artiklan 1 kohdassa säädetyn poikkeuksen mahdollistavat sekä jalostajan ja viljelijän lailliset edut turvaavat edellytykset vahvistetaan tiettyjen perusteiden nojalla soveltamisasetuksessa. Mainitussa 14 artiklan 3 kohdan neljännessä luetelmakohdassa säädetään siten, että pienviljelijöitä lukuun ottamatta ”muilla viljelijöillä on velvollisuus maksaa haltijalle kohtuullinen palkkio”, ja kuudennessa luetelmakohdassa, että ”viljelijät ja lajittelutoimien suorittajat toimittavat pyydetessä omistajille kaiken asiaankuuluvan tiedon”.

- 40 Toisin kun STV väittää, asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan — otsikoltaan ”Poikkeukset kasvinjalostajanoikeuksista” — rakenteesta sekä tämän säännöksen 3 kohdan sanamuodosta käy ilmi, että mainitun kohdan kuudes luetelmakohta ei koske kaikkia lisäysaineiston kunnostajia.
- 41 Asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohtaa, jossa säädetään sitä paitsi nimenomaisesti, että saman artiklan 1 kohdassa säädetyn poikkeuksen mahdollistavat edellytykset vahvistetaan soveltamisasetuksessa, on tulkittava kyseisen 1 kohdan valossa eikä se voi näin ollen koskea tapauksia, joissa mainittu poikkeus ei voi edes tulla sovellettavaksi (ks. em. asia Schulin, tuomion 52 kohta).
- 42 Asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 2 kohdasta käy siten ilmi, että kyseistä poikkeusta sovelletaan ainoastaan siinä nimenomaisesti mainittuihin viljelykasvilajeihin. Tästä seuraa, kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 29 kohdassa, että poikkeus koskee ainoastaan sellaisia lisäysaineiston kunnostajia, jotka ovat suorittaneet näitä toimia korjatuille tuotteille, jotka on saatu istuttamalla 14 artiklan 2 kohdassa lueteltuja kasveja, koska nämä lajit ovat ainoita, joihin poikkeusta sovelletaan.
- 43 Toisaalta on todettava, että asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 1 kohdan nojalla vastapainona viljelijöiden oikeudelle ilman omistajalta ennakolta saatua lupaa viljellä korjattua tuotetta, joka on saatu istuttamalla erioikeuslajikkeen lisäysaineistoa, on heidän velvollisuutensa toimittaa omistajan pyynnöstä tälle hyödyllisiä tietoja ja pienviljelijöitä lukuun ottamatta maksaa heille kohtuullinen korvaus. Näin turvataan viljelijöiden ja omistajien vastavuoroiset legitiimit intressit heidän välisissään suhteissa.

44 Sitä vastoin lisäysaineiston kunnostajan osalta asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan toisessa luetelmakohdassa täsmennetään, että korjattu tuote voi olla kunnostettu "viljelijän itsensä tai palvelujen tarjoajan" suorittamaa istutusta varten. Näin ollen viljelijät päättävät, haluavatko he turvautua lisäysaineiston kunnostajien palveluihin vai haluavatko he itse kunnostaa korjatun tuotteen. Lisäysaineiston kunnostajien oikeus suorittaa kunnostustoimia on itse asiassa johdannainen siitä oikeudesta, joka viljelijällä on ilman omistajan ennalta myöntämää suostumusta kyseisen artiklan 1 kohdan nojalla käyttää sellaista korjattua tuotetta, joka on saatu istuttamalla lajiketta, joka on suojattu yhteisön kasvinjalostajanoikeuksin.

45 Näin ollen lisäysaineiston kunnostajan velvollisuus toimittaa tietoja omistajalle riippuu myös siitä, käyttääkö viljelijä asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 1 kohdan mukaista poikkeusta ja päättääkö hän turvautua tähän palvelujen tarjoajaan korjatun tuotteen kunnostamiseksi.

46 Tästä seuraa, että omistajan oikeus pyytää lisäysaineiston kunnostajalta hyödyllisiä tietoja riippuu periaatteessa siitä, toteuttaako viimeksi mainittu tällaisia toimia korjatun tuotteen osalta viljelijän lukuun, joka käyttää tai aikoo käyttää hyödykseen asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 1 kohdassa säädettyä poikkeusta, tai toisin sanoen siitä, suorittaako kyseinen palvelujen tarjoaja tällaisia toimia korjatulle tuotteelle, jonka viljelijä on saanut istuttamalla erioikeuslajikkeen lisäysaineistoa, sen istutusta varten.

47 Tältä osin on todettava, että toisin kuin STV ja Saksan hallitus väittävät, asiassa ei ole merkitystä sillä, kunnostavatko lisäysaineiston kunnostajat omaa elinkeinoaan varten korjatun tuotteen siemeniä, jotka on tarkoitettu viljelijöiden niille antamien kaikkien lajikkeiden istuttamiseen, joihin sisältyy epäilemättä myös sellaisten lajikkeiden siemeniä, joita on suojattu yhteisön kasvinjalostajanoikeuksin; toisin on

viljelijöiden osalta, jotka erityisesti tilustensa maantieteellisen sijainnin, ilmasto-olosuhteiden sekä myyntimahdollisuuksien perusteella tekevät lajikkeita ja korjatun tuotteen käyttämistä tai käyttämättä jättämistä koskevan tietoisin valinnan.

48 Asetuksen N:o 1768/95 9 artiklan 2 kohdan tulkinnan osalta riittää, kun todetaan, että koska mainittu asetus on soveltamisasetus, jossa täsmennetään asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 1 kohdassa säädetyn poikkeuksen mahdollistavat edellytykset, sen säännöksillä ei missään tapauksessa voida asettaa lisäysaineiston kunnostajille laajempia velvollisuuksia kuin ne, jotka seuraavat asetuksesta N:o 2100/94 (ks. viljelijöiden osalta em. asia Schulin, tuomion 60 kohta).

49 Lisäksi asetuksen N:o 1768/95 9 artiklan 1 kohdassa täsmennetään, että yksityiskohtaisista tiedoista, jotka lisäysaineiston kunnostajan on toimitettava omistajalle asetuksen N:o 2100/94 14 kohdan 3 kohdan kuudennen luetelmakohdan mukaisesti, voidaan tehdä sopimus ”omistajan ja kyseisen lisäysaineiston kunnostajan” välillä. Näin ollen saman artiklan 2 kohdan ensimmäisellä virkkeellä, jossa säädetään, että jos tällaista sopimusta ei ole tehty tai sellaista ei sovelleta, ”lisäysaineiston kunnostajan” on toimitettava ”omistajalle” tämän pyynnöstä selvitys asiaankuuluvista tiedoista, on katsottava tarkoitettavan — aivan samoin kuin 1 kohdallakin — omistajaa ja kyseistä lisäysaineiston kunnostajaa (ks. viljelijöiden osalta em. asia Schulin, tuomion 61 kohta).

50 Asetuksen N:o 1768/95 9 artiklan 2 kohdan b alakohta, jossa täsmennetään, että lisäysaineiston kunnostajan on toimitettava omistajalle tämän pyynnöstä tiedot siitä, onko lisäysaineiston kunnostaja suorittanut omistajan yhteen tai useampaan lajikkeeseen kuuluvan korjatun tuotteen kunnostamista istutusta varten, jos lajikkeesta tai lajikkeista ilmoitettiin lisäysaineiston kunnostajalle tai jos se oli

muuten tietoinen niistä, perustuu samaan ideaan. Tällä säännöksellä voidaan näin ollen tarkoittaa luonnollisesti vain kunnostajia, jotka ovat suorittaneet tällaisia toimia korjatulle tuotteelle, joka on saatu istuttamalla omistajalle kuuluvaa lajiketta, joka on suojattu yhteisön kasvinjalostajanoikeuksilla.

51 Edellä todetusta seuraa, ettei asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohtaa eikä asetuksen N:o 1768/95 9 artiklan 2 kohtaa voida tulkita niin, että omistajat voisivat niiden perusteella vaatia kaikkia lisäysaineiston kunnostajia antamaan pyynnöstä kaikki asiassa merkittävät tiedot.

52 Asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdasta ja erityisesti sen toisesta ja kuudennesta luetelmakohdasta ilmenee kuitenkin, että lisäysaineiston kunnostajan velvollisuudella antaa tietoja omistajalle tavoitellaan sitä, että omistaja voi tarkistaa, ovatko viljelijät käyttäneet hyväkseen kyseisen artiklan 1 kohdassa tarkoitettua poikkeusta omistajan jonkin sellaisen lajikkeen osalta, jolla on yhteisön suoja, ja jos ovat, millaisia määriä, jotta voidaan määritellä oikein maksettavat korvaukset, ja että kyseinen velvollisuus perustuu siihen seikkaan, että lisäysaineiston kunnostaja auttaa viljelijää käyttämään oikeuttaan, joka hänellä on asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 1 kohdan nojalla.

53 Kun otetaan huomioon toisaalta se, kuinka vaikea omistajan on toteuttaa tiedonsaantioikeuttaan siitä syystä, että kasvia tarkastelemalla ei voida todeta, onko kasvi tuotettu korjattua tuotetta käyttämällä vai hankkimalla siemeniä, ja toisaalta jalostajan ja viljelijän vastavuoroisten legitiimien etujen turvaamisvelvollisuus, sellaisena kuin se käy ilmi asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdasta ja asetuksen N:o 1768/95 2 artiklasta (ks. em. asia Schulin, tuomion 63 kohta), omistajalla on kuitenkin oltava oikeus pyytää jotakin erioikeuslajikettaan koskevia

tietoja lisäysaineiston kunnostajalta heti, kun hänellä on viitteitä siitä, että se on kunnostanut tai aikoo kunnostaa korjattua tuotetta, joka on saatu kyseisen lajikkeen lisäysaineistoa istuttamalla, sen istutusta varten. On täsmennettävä, että tämä omistajan oikeus ei riipu siitä, onko kyseiset lajikkeet ilmoitettu lisäysaineiston kunnostajalle tai onko se saanut muuten tietoja niistä.

- 54 Edellä todetusta seuraa, että ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, ettei asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan kuudetta luetelmakohtaa eikä asetuksen N:o 1768/95 9 artiklaa voida tulkita niin, että yhteisön kasvinjalostajanoikeuden omistaja voisi pyytää lisäysaineiston kunnostajalta kyseisissä säännöksissä säädettyjä tietoja, jos hänellä ei ole viitteitä siitä, että viimeksi mainittu on kunnostanut tai aikoo kunnostaa sellaista korjattua tuotetta istutusta varten, jonka viljelijä on saanut omistajan erioikeuslajikkeen lisäysaineistoa istuttamalla.

Toinen kysymys

- 55 Toisella kysymyksellään ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee lähtökohtaisesti sitä, onko silloin, kun omistajalla on viitteitä siitä, että lisäysaineiston kunnostaja on suorittanut tai aikoo suorittaa kunnostustoimia korjatulle tuotteelle, jonka viljelijä on saanut omistajan erioikeuslajikkeiden lisäysaineistoa istuttamalla, asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan kuudetta luetelmakohtaa ja asetuksen N:o 1768/95 9 artiklaa tulkittava niin, että niissä veloitetaan kyseinen lisäysaineiston kunnostaja toimittamaan tiedot kaikista niistä viljelijöistä, joille se on suorittanut tällaisia palveluja kyseessä olevan lajikkeen osalta, vaiko vain tiedot, jotka koskevat viljelijöitä, joiden osalta omistajalla on viitteitä siitä, että kunnostuspalvelujen tarjoaja on suorittanut heille tällaisia palveluja omistajan suojatun lajikkeen osalta.

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

- 56 Brangewitz väittää, että koska omistajalla on riittävästi mahdollisuuksia toteuttaa oikeuksiaan hänen suojattuja lajikkeitaan käyttäviin viljelijöihin nähden, lisäysaineiston kunnostajalle esitetyllä tietojensaantipyynnöllä voidaan ainoastaan valvoa tiettyyn viljelijään liittyvien tietojen tarkkuutta ja täydellisyyttä.
- 57 Jos omistajat saisivat esittää kysymyksiä lisäysaineiston kunnostajalle, he saisivat viljelijöistä sellaisia tietoja, joita nämä itsekään eivät ole velvollisia toimittamaan pelkän tietojensaantipyynnön puitteissa ja joita asetuksen N:o 1768/95 8 artiklan 5 ja 6 kohdan mukaan kolmannet saavat antaa omistajille vain viljelijöiltä saamansa luvan perusteella.
- 58 STV, Saksan hallitus ja komissio ovat sitä mieltä, että lisäysaineiston kunnostaja, joka kunnostaa suojatun lajikkeen siemeniä, on velvollinen antamaan tietoja omistajalle kaikista niistä viljelijöistä, jotka ovat antaneet sen tehtäväksi tämän lajikkeen kunnostamisen, eikä ainoastaan niistä, jotka ovat jo omistajan tiedossa.
- 59 Alankomaiden hallitus katsoo, että lisäysaineiston kunnostajan velvollisuus antaa tietoja olisi ulotettava kaikkiin niihin viljelijöihin, joista suojatun lajikkeen omistajalla on viitteitä, joista ilmenee, että he ovat antaneet kyseisen lajikkeen siemeniä valmistajalle kunnostettaviksi.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 60 On todettava, että kuten tämän tuomion 46 kohdasta ilmenee, omistajan oikeus pyytää lisäysaineiston kunnostajalta hyödyllisiä tietoja riippuu lähtökohtaisesti siitä, onko tällaisten palvelujen tarjoaja suorittanut näitä toimia korjatulle tuotteelle, jonka viljelijä on saanut istuttamalla omistajan erioikeuslajikkeen lisäysaineistoa, sen istutusta varten.
- 61 Näin ollen, kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut tämän tuomion 53 kohdassa, omistaja voi pyytää erioikeuslajikettaan koskevia tietoja lisäysaineiston kunnostajalta, kun hänellä on viitteitä siitä, että viimeksi mainittu on suorittanut tai aikoo suorittaa tällaisia kunnostustoimia korjatulle tuotteelle, jonka viljelijä on saanut istuttamalla kyseisen lajikkeen lisäysaineistoa, sen istutusta varten, ja tästä täytyy lähtökohtaisesti olla seurauksena se, että lisäysaineiston kunnostajalla on velvollisuus antaa hänelle hyödylliset tiedot kaikista niistä viljelijöistä, joille se on suorittanut tällaisia kyseistä lajiketta koskevia kunnostustoimia.
- 62 Kuten komissio on todennut, lisäysaineiston kunnostajan velvollisuus antaa tietoja liittyy niihin kasvilajikkeisiin, joita se on kunnostanut, eikä sen asiakkaana olevaan viljelijään, vaikka tämä velvollisuus riippuukin siitä, käyttääkö viljelijä asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 1 kohdassa vahvistettua poikkeusta ja päättää käyttää lisäysaineiston kunnostajan palveluja.
- 63 Tätä tulkintaa vahvistaa asetuksen N:o 1768/95 9 artiklan 2 kohta, jonka mukaan lisäysaineiston kunnostajan on toimitettava omistajalle tämän pyynnöstä selvitys asiaankuuluvista tiedoista, joihin kuuluvat tiedot siitä, onko lisäysaineiston

kunnostaja suorittanut omistajan yhden tai useamman lajikkeen korjatun tuotteen kunnostamista istutusta varten, niiden kyseiseen tai kyseisiin lajikkeisiin kuuluvien korjattujen tuotteiden määrä, jotka lisäysaineiston kunnostaja on kunnostanut istutusta varten, kyseisen kunnostuksen päivämäärä ja paikat sekä sen henkilön tai niiden henkilöiden nimet ja osoitteet, joille kunnostus on suoritettu

64 Asetuksella N:o 2100/94 ei kuitenkaan säädetä lisäysaineiston kunnostajan velvollisuudesta hankkia tietoja lajikkeesta, johon kuuluvat siemenet, joille se on suorittanut tällaisia toimia. Näin ollen niiden viljelijöiden osalta, joista omistajalla ei ole viitteitä siitä, että lisäysaineiston kunnostaja on suorittanut tai aikoo suorittaa heidän lukuunsa kyseistä lajiketta koskevia kunnostustoimia, lisäysaineiston kunnostajalla on velvollisuus toimittaa omistajalle asiaankuuluvia tietoja vain silloin, kun lajike on ilmoitettu valmistajalle tai se on saanut siitä tietoja, kuten asetuksen N:o 1768/95 9 artiklan 2 kohdan b alakohdasta ilmenee.

65 Tästä seuraa, että kun omistajalla on viitteitä siitä, että lisäysaineiston kunnostaja on suorittanut tai aikoo suorittaa tällaisia toimia korjatulle tuotteelle, jonka viljelijä on saanut istuttamalla omistajan lajikkeen lisäysaineistoa, sen istutusta varten, lisäysaineiston kunnostajalla on velvollisuus antaa omistajalle asiaankuuluvia tietoja paitsi niistä viljelijöistä, joiden osalta omistajalla on viitteitä siitä, että lisäysaineiston kunnostaja on suorittanut tai aikoo suorittaa heille näitä kunnostustoimia, myös niistä kaikista muista viljelijöistä, joille se on niitä suorittanut tai aikoo suorittaa, kun kyseessä oleva lajike on ilmoitettu tälle lisäysaineiston kunnostajalle tai kun se on saanut siitä tietoja.

- 66 Näin ollen toiseen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan kuudetta luetelmakohtaa ja asetuksen N:o 1768/95 9 artiklaa on tulkittava niin, että kun omistajalla on viitteitä siitä, että lisäysaineiston kunnostaja on suorittanut tai aikoo suorittaa kunnostustoimia korjatulle tuotteelle, jonka viljelijä on saanut istuttamalla omistajan erioikeuslajikkeen lisäysaineistoa, sen istutusta varten, lisäysaineiston kunnostajalla on velvollisuus antaa omistajalle asiaankuuluvia tietoja paitsi niistä viljelijöistä, joiden osalta omistajalla on viitteitä siitä, että lisäysaineiston kunnostaja on suorittanut tai aikoo suorittaa heille kunnostustoimia, myös niistä kaikista muista viljelijöistä, joille se on kunnostanut tai aikoo kunnostaa sellaista korjattua tuotetta, joka on saatu istuttamalla kyseisen lajikkeen lisäysaineistoa, kun kyseessä oleva lajike on ilmoitettu kyseiselle lisäysaineiston kunnostajalle tai kun se on saanut siitä tietoja.

Oikeudenkäyntikulut

- 67 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Muille kuin asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista 27 päivänä heinäkuuta 1994 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan kuudetta luetelmakohtaa ja yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista annetun neuvoston**

asetuksen (EY) N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdassa säädetyn maataloutta koskevan vapautuksen soveltamista koskevista säännöistä 24 päivänä heinäkuuta 1995 annetun komission asetuksen (EY) N:o 1768/95 9 artiklaa ei voida tulkita niin, että yhteisön kasvinjalostajanoikeuden omistaja voisi pyytää lisäysaineiston kunnostajalta kyseisissä säännöksissä säädettyjä tietoja, jos omistajalla ei ole viitteitä siitä, että lisäysaineiston kunnostaja on kunnostanut tai aikoo kunnostaa sellaista korjattua tuotetta istutusta varten, jonka viljelijä on saanut istuttamalla sellaisen omistajalle kuuluvan lajikkeen, muun kuin hybridilajikkeen tai synteettisen lajikkeen, lisäysaineistoa, jolla on kyseinen suoja ja joka on jokin asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 2 kohdassa luetteluista kasvilajeista.

- 2) Asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan kuudetta luetelmakohtaa ja asetuksen N:o 1768/95 9 artiklaa on tulkittava niin, että kun omistajalla on viitteitä siitä, että lisäysaineiston kunnostaja on istutusta varten kunnostanut tai aikoo kunnostaa korjattua tuotetta, jonka viljelijä on saanut istuttamalla sellaisen omistajalle kuuluvan lajikkeen, muun kuin hybridilajikkeen tai synteettisen lajikkeen, lisäysaineistoa, jolla on yhteisön kasvinjalostajanoikeudet ja joka on jokin asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 2 kohdassa luetteluista kasvilajeista, lisäysaineiston kunnostajalla on velvollisuus antaa omistajalle asiaankuuluvia tietoja paitsi niistä viljelijöistä, joiden osalta omistajalla on viitteitä siitä, että lisäysaineiston kunnostaja on suorittanut tai aikoo suorittaa heille näitä kunnostustoimia, myös niistä kaikista muista viljelijöistä, joille se on kunnostanut tai aikoo kunnostaa sellaista korjattua tuotetta, joka on saatu istuttamalla tällaisen lajikkeen lisäysaineistoa, kun kyseessä oleva lajike on ilmoitettu tälle kunnostajalle tai kun se on saanut siitä tietoja.

Allekirjoitukset